

FØROYAR Í DAG

Rústjórnar:

W. Heinesen og Hedin Brú.

„Hægsta virði er andi“.

J. H. O. Djurhuus:
MORIENDO

Norrøna forlagid, Tórshavn 1944.

J. H. O. Djurhuus er eitt skald, ið er torført at heina í nakran vissan «klassa». Hann er ikki tað, vit kunnu rópa modernaður; heldur kundi tað verið at rópt hann romantikara; men tað er kortini ikki nóg mikið, tí eitt av tí, sum sermerkir hann mest, er jú hansara stóri ansur og virðing fyri teirri klassisku oldtíðini. Gresk symbolir og mytologisk nœvn eru so vanlig at siggja í hansara yrkingum, at tær verða stórvægis merktar av tí. Og hetta er ikki bert í tí ytra, í sniðinum, men eisini fyri ein stóran part í innihaldinum, sjálv- sálin og livssjónin — sum nú t. d. í yrkingini Tað besta:

Til Afrodision eina ferd fór ein kvinna.
Hon mælti:
»Gev minum vini tað besta, gudinna,
hann veitta tað besta:
Favntak av heilum huga og ungum,
óspiltum hjarta,
ofta á nátt lovsingin til tin sungu vit,
Afrodite«.

Bønhyrdi hana gudinnan, hon gav
hennar vini tað besta:
»Evigan svevn uttan dreyml á skuggastrond
fram við Lethe,
og henni sjálvi tað besta hon gav:
Sorgargávuna dýru.

Aðrar av Djurhuusar yrkingum bera merki av eini vissari skotran millum klassisistru og romantikk. Her er tann greski metron í snið og leti, men romantikkens dæmi í kenslu-innihaldi og «stemningi». Tað stendur í »Hugskot eitt stjærnuklart oktoberkveld»:

Og gudasjónir sungu gjøgnum rúmdir:
ein dagur túsund ár og túsund ár ei ókt,
og alt, ið var og er og verður; skjóndir —
ein skuggadansur, ádrænn lampan sløkt.

Berið hetta saman við tí romantiska Schilleri:

Inn í hugans halgu, stillu salar
mást tú flýggja burt frá livsins strok —
bert í dreyml frælsi til tin talar —
hara í sangi bert tú einki ok.

Og í týðingini av eini aðrari Schiller-yrking, »Thekla kvæður» (Yrk. :923), kemur hesin romantikkurin enn meira sjónliga fram og enn meira samljóðandi við Djurhuusar egið persónliga tónafall:

Heyststormur dunar í eikilund,
við sjóarstrond stendur hitt sorgleika sprund,
otlandi koma tær báru við mátt,
hon ber fram við grátrødd á heystdimmu nátt
eitt kvæði um harm sín og trega.

Tað er við Djurhuusar yrkingum at kalla einki tíðarbundið. Tað er næstan, sum var tað ikki ein mædur frá 20. öld, men ein av teimum yrkjarum, ið livdu síðst í

18. öld, á markinum millum »Sturm-und Drang«-tíðina og ta so nevndu ný-humanismuna, ið byrjaði við Schiller og Goethe.

Í sínum nýggja yrkingasavni »Moriendo» gevur J. H. O. D. uppafur sínum lesarum dæmir um sín framiúr evni sum týðari. Her eru týðingar av tí gresku skaldkvinnuni Sapfo, ið livdi um 600 f. Kr., av Simonides frá Keos (556—468), av tí rómerska skaldinum Horatius (65—8), av tí víðgittu latinsku hymnuni »Dies iræ» (13. öld) og av Dantes La Divina Commedia (14. öld); og víðari av Schiller, Byron, Heine, Baudelaire og Johanes V. Jensen, hvers stórfringna uppafuryrking av tí islandska oldkvæðnum »Grottasøngur» (10. öld) hervið er komið fram í eini hábærsligari føroyskari týðing. Og her er víðari eitt rað av týðingum, ið bert rópast »úr enskum» (fronskum, sponskum, italienskum, nýgreskum o. s. fr.), og sum vit kunnu slúttu okkum fult so nógv er J. H. O. Djurhuusar eigna verk sum týðingar.

Tað er altsamalt framifrú ting... men hvat skulu vit við teimum? »Dagblaðið» leggur ið hvussu er ikki stórt í tey. Men so eru tað kanska onnur, ið eru skaldinum takksom fyri tað fullkomið óegin-nýttiga arbeiði, hann hevur lagt í hesar týðingar — eitt arbeiði, sum einans verður gjørt av hansara alsk til tey verk, hann týðir? Tó, vit hava ikki sæð nóg til so vorðið takksemi. Tað er synd at siga, at her er nakar stór ansur fyri so vorðnum skaldskapi her heima. Mangur lesur ivaleyst heldur tað gamla forsjaggaða partapolitiska sleygið í bløðunum, sum nú eisini okkari akademikarar luttaka í við liv og lyst, sum vóru teir aftur komnir á skúlabonkin í yngsta klassa.

Og soleiðis hevur tað í grundini altíð verið her heima víðvíkjandi J. H. O. Djurhuus: fataður hevur hann sjáldan ella aldrin verið. Tey allar flestu siggja hann líkasum »Dagblaðið»: sum ein ússpegil, ið hvør sköndul hevur lyndi til at stuttleika sær yvir. Tað sama helt samtíðin um Johs. Ewald men tað hevði hon litla æru av. Nú eigur tað tó at verða sagt til sköndlanna forsvor, at J. H. O. D. aldrin hevur gjørt nakað fyri at vinna fólkayndi, ella fyri at gera seg fatuligan fyri hvønn mann. Sum skald hevur hann ongatið miðað ímóti bert at upplýsa ella stuttleika, og hann hevur altíð móti mentunarloysinginum staðið heldur buffisligur og ótölin. Við sínum ansi fyri teimum stóru bókmentunum (tey orðariku skaldini, sum »Dagblaðið» rætt og slætt rópar teir!), sum í grundini eru ov nógvi fyri fatievnini hjá

meinigum manni, mátti hann koma at standa fyri fólkíð sum »andsaristokraturin», ið litið virður fjøldina. Bróðurin, Hans A. Djurhuus, gekk beint hin vegin og vann tí fólkatekki. Tað verða allar dagar skald av báðum hesum sløgnum, og hvørki av teimum kann unnavast. Um eini hundrad ár vil fólk her heima kanska fáa meira virðing fyri J. H. O. Djurhuus enn tey nú hava. Tá verða kanska greinir og bækur skrivaðar um henda sjáldsama mannin, ið hevði tað næstan ótrúliga töl at týða tey homerisku kvæðini til føroyskt í einari tíð, tá ið ansurin fyri andslivi nærum einans galt barnsligt politiskt pjátur.

Djurhuusar seinasta yrkingasavn er um deyðan. Hetta er einki nýtt drag í hansara yrkingum, ið aldrin hava havt nakran serliga lættan og ljósan tóna. Men í Moriendo er deyðstónin meiri avgjörður enn áður. Tað er fyri tað mesta gravskriftir og deyðsangir:

Karos er tað — til ferðar hann býst
við deyðningaflokki,
fyri framman tey ungu hann rekur
og fyri aftan
fylgja tey gomlu, men í sadli børnini hanga.

Bókarinnar aðalstemningur er mest sum samantrondur í yrkingini Livsmynd. Vit kenna hetta hart antitetiska evni aftur frá nógvum av Djurhuusar fyrru yrkingum: tað bratta fallið frá hæddinum niður í dýpið, har deyðin og skilnaðurin hevur tað síðsta orðið:

O hesin stilli grátur —
o hetta graa, mjørkasveipta vad —
o hesin svartu bátur —
sig, nær tú sært og hoyrir tað.
— Tað er, tá skilnaðarstundin er komin — seglini vundin —
og Karon slitur fundin.

Fyri ein yrkjara, ið, um enn ikki gamal, tó stendur fyri ellisins trappu og hevur nomið ævunnar jarnbræv; er tað væl meiri enn nakrantíð áneyðir til at kvæða um deyðan. Hann hevur sæð vinir og javnaldrar doyð, og — tað sum sárast má fella — mangan, ið ungar var og í bestu árum, ja, eisini børn, sum annars skuldu havt alt lívið til góðar. Og tíðin er á mangan hátt ein vargaöld og ein deyðsöld sum ongatið áður í søguni. Tað er av sonnum »Dies iræ», vreiðisins dagar.

Vesalur tá man eg standa,
eingin gongur mær til handa,
sjálvt hin besti er í vanda.

Sjálv inngangsyrrkingin Fosturlandið endar sum ein gravsangur:

Ferdast víða Føroya børn
her á fríðu fíld,
tey tó ynska at hvíla
í fosturlandsins mold.

Ein mildari tóni kemur tó fram her, sum eisini í yrkingini Jól 1943. Og hugtakandi er tað millum øll hesi gravmínnini eisini at finna eitt fyri Simun av Skarði; hetta er ikki ein kaldur og strunkur marmorsteinur — nei, hetta er ein jarðklettur, ið er tilgrögvinn við livsins mosa og korka, ein føroyskur steinur. Og so er innihaldið ikki um deyðans trega, men um livsins dýrabarastu og haldbestu gávu: ungdóm og anda.

Hægsta virði er andi —
so tú vár ungdom vandi.

Atfinningar. — Nakrar fáar av teimum stuttu yrkingunum í hesum savni eru av »privatum» slag og áttu ikki at verið tiknar við. Einar tvær aðrar yrkingar eru gátur; tær mugu ráðast. Eitt nú tann síðsta yrkingin Moriendo.

Til síðst vilja vit av øllum alvi styðja »Dagblaðið» í tess ráðum til øll, sum hava útkomi til tað, at keypa bókina. Fært tú einki burturúr henni sjálvur, so goym hana til børnini hjá tær. Tey fáa kanska gleði av henni tá ið tey vaksa til og verða meira vitandi enn teirra fedrar. J. H. O. Djurhuusar yrkingar hava framtíðina fyri sær.

Føroya Sjóvátrygging

Skip - motorbátar

útróðrabátar - vørur

verða tryggjað

Tlf. 372

FØROYA BRUNATRYGGING

Hús - innbúgv - vørur - verða tryggjað.

Skrivstovan er opin frá kl. 10-1 og 3-5.
Leygardag — 10-2.

Telf. 372.

Øll eiga at brúka
Føroyska hondsápu
frá fabrikk OKKARA

Blanka er besta
blankingarevni.